

Bartoňková, Dagmar

[Radová, Irena. Dobrodružství Argonautů: Řecko versus Řím]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. N, Řada klasická.
2005, vol. 54, iss. N10, pp. 141-142

ISBN 80-210-3784-9

ISSN 1211-6335

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/113968>

Access Date: 23. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

tem z r. 1984 na s. 435). Po odborné stránce je podle našeho názoru většina hesel plně odpovídající účelu *Slovníku*. Tím jistě není podat vyčerpávající rozbor životních událostí a literární tvorby jednotlivých autorů, ale nabídnout výstižnou vstupní informaci o základních životopisných datech a dílech včetně dosud publikovaných českých překladů a pro čtenáře se zájmem o hlubší studium daného autora či žánru také zprostředkovat odkazy na tematicky odpovídající odbornou literaturu. K tomu patří stručnost, možná až strohost vyjádření, stejně jako do jisté míry autoritativní ráz ne vždy jednoznačných poznatků (např. jistá data narození Aula Gellia v r. 123 po Kr. či opakování athénské studijního pobytu: viz s. 252n., které jsou stále otázkou dohadů Gelliových biografů). A pokud znovu připomeneme enormní rozsah zahrnutých latinských literátů, nezbývá než vyjádřit uznání všem autorům i oběma editorkám za jejich plodné úsilí.

Katarina Petrovičová

IRENA RADOVÁ. *Dobrodružství Argonautů: Řecko versus Řím.* Praha: KLP, 2004, 158 s. ISBN 80-86791-15-7.

Jako první svazek edice *Primitiae*, kterou zahajuje nakladatelství KLP (Koniasch Latin Press), vyšla publikace mladé brněnské klasické filoložky I. Radové *Dobrodružství Argonautů: Řecko versus Řím*. Podtitul, jenž na obálce upoutá svým typografickým zvýrazněním, možná překvapí, autorka jím však mimo jiné výstižně naznačuje existenci dlouholetých diskuzí o zpracování mýtu o Argonautech v řecké a římské literatuře. I. Radová se ve své knize zabývá analýzou a vzájemným srovnáním eposů Apollónia Rhodského a Valeria Flakka a jde jí především o to, aby zjistila, do jaké míry se Valerius Flaccus nechal inspirovat Apollóniem Rhodským a do jaké míry si počínal samostatně. Autorka se zaměřuje rovněž na to, jak jsou oba básníci poplatní novým poetickým směrům. Neopomíná se při tom zmínit ani o jiných, prozaických či básnických zpracováních lákavé tematiky putování Argonautů.

Nepočítáme-li Úvod (7–11) a Závěr (125–130), dělí se kniha do 18 kapitol (12–124; kapitoly nejsou číslovány), které jsou pak často dále rozdělovány podle obsahu do dalších podkapitol (srov. zvl. kap. V Kolchidě: 94–121 s 16 podkapitolami). O tom, že I. Radová má dobrý smysl pro didaktickou názornost, svědčí jak Synoptický přehled důležitých historických a kulturních událostí řeckých a římských na str. 16n., tak především Synoptický přehled nejdůležitějších událostí obou eposů na str. 137–141.

Na základě pečlivého srovnání Apollónia Rhodského a Valeria Flakka dochází I. Radová k přesvědčení, že závažný rozdíl mezi oběma básníky spočívá již v celkové kompozici obou zkoumaných děl. Zatímco řecký básník psal kratší, jakoby samostatné epizody, básník římský byl autorem jednoho dlouhého celku. Jde o dvě různě pojatá díla; autorka si všímá např. nestejně poměru básníků k bohům, nevšedního zájmu Apollónia o člověka a i o maličkosti všedního života, o jeho zkušenosti ve věcech námořnických, o vynikající znalosti nejen v technických oborech obecně, ale i v humanitních vědách. V Apollóniově učenosti a Kallimachově vlivu Radová hledá také kořeny pro mytologicky exotický ráz řeckého eposu, zatímco Valerius Flaccus se zpravidla spokojoval s nejnámější verzí báje. Řecký epik věnoval velkou pozornost lásce, kdežto u římského básníka hrála důležitou roli jen zřídka. Zaměřoval se spíše na mužné činy svých hrdinů, nechal je bojovat více než Apollónios Rhodský, snad chtěl předvádět ideální římské vojáky. Předností Iásona Apollónia Rhodského jsou hlavně diplomatické schopnosti, římský Iásón je hrdina – bojovník. Podle autorky „římanství“ Valeria Flakka odpovídá také jeho neobyčejný zájem o postavy tyranů a o motiv občanské války. Vliv doby, v níž římský básník žil, se odrazil i na nepřímější demokratickém charakteru celého díla (naproti tomu v řeckém eposu jde o výpravu rovnoprávných mužů). Rozdíl mezi oběma básníky ukazuje autorka i na postavě Médeie.

I. Radová zdůrazňuje, že Valerius Flaccus v boji se svým vzorem nepodlehla a že naopak „dokázal vytěžit zcela nečekaný efekt z již mnohokrát zpracovaného tématu a vytvořil nové básnické dílo, které sice na mnoha místech neobstojí v očích přísných kritiků, ale přece jen má své nesporné kvality“ (str. 129).

Všechny své vývody dokládá autorka dobře vybranými pasážemi v řeckém a latinském originále, aby však byl text srozumitelný také pro širší okruh zájemců, uvádí v poznámkách pod čarou i překlad – v posledních desetiletích je to již v pracích podobného typu běžná praxe. Chtěli bychom doufat, že I. Radová – jak to sama naznačuje na str. 11 – v brzké době vydá také překlad celého eposu Valeria Flakka, který v češtině zatím postrádáme (možná i tato skutečnost svědčí o našem přístupu k onomu dílu), jediný překlad Apollónia Rhodského od J. Jaroše byl nevyhovující již v době svého vydání (1924); pokud vím, I. Radová se již pustila i do tohoto překladu. Širšímu čtenářskému okruhu jsou v knize určeny stručné výklady obecnějšího zaměření, např. pojednání o alexandrijské moderně či o jejím vlivu na římskou literaturu apod.

Autorčin fundovaný přístup ke zkoumané problematice dosvědčuje i bohatý poznámkový aparát, v neposlední řadě také bibliografický přehled (142–152), zahrnující starší, ale především moderní odbornou literaturu. Ku prospěchu jistě slouží i německé resumé (131–136) a jmenový rejstřík (153–158). V knize, která probírá složité a daleké cesty Argonautů, však dosti postrádám mapku zachycující ono slavné námořní dobrodružství.

I. Radová se svou prací na dobré filologické i věcné úrovni pokusila – podle mého názoru dostatečně přesvědčivě – o jakousi „rehabilitaci“ Valeria Flakka nejen v české odborné literatuře (srov. např. celkem negativní hodnocení od F. Stiebitze), ale spolu s R. W. Garsonem i před světovou badatelskou veřejností. Konečně o množství protichůdných názorů na tuto otázku se lze dočíst u I. Radové na str. 9 aj. Cením si odvahy I. Radové, která se tak pustila do nelehkého srovnávání řeckého a latinského textu, jež úspěšně zvládla. Povzbudila tak naději, že se u dnešních mladých klasických filologů blýská na lepší časy, neboť ne všichni, kteří se za klasické filology označují, jsou s to zodpovědně a erudovaně pracovat s oběma jazyky, jako to bývalo běžné u starších generací.

Uznání patří i nakladatelství KLP za to, že edicí *Primitiae* poskytuje mladým badatelům možnost publikování výsledků jejich práce (možná by nebylo na škodu uvádět i stručné údaje o mladých autorech). Doufejme, že brzy budou následovat další, stejně zajímavé knížky, jako je publikace I. Radové.

Dagmar Bartoňková

Thaleia – Humor w antyku. Classica Wratislaviensia XXIV (Acta Universitatis Wratislaviensis), Księga pamiątkowa Janinie Ławińskiej-Tyszkowskiej w siedemdziesiąt rocznicę urodzin przez przyjaciół, kolegów, uczniów ofiarowana. Red. GOŚCIWIT MALINOWSKI. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2004, stran 222. ISBN 83-229-2528-X.

Obsah sborníku je naznačen jeho titulem i podtitulem: bereme-li knihu do ruky, očekáváme, že v jednotlivých příspěvcích, jejichž autory jsou jubilanční přátelé, kolegové a žáci, budeme moci číst o antickém divadle, a zvláště o humoru v antické literatuře. Právě v těchto oblastech se pohybovalo badatelské a překladatelské úsilí jubilantky, profesorky Wrocławské univerzity na Institutu filologii klasycznej, přední polské grecistky. Latinskou laudatio, která je zároveň vydatnou a všestrannou informací o díle Janiny Ławińskiej-Tyszkowské i o jejím pedagogickém a organizačním působení, sepsala její kolegyně a blízká spolupracovnice, profesorka Ludovica Rychlewska, na dalších stránkách sborníku pak následuje (sestavena Dominikou Śmigiel) „Bibliografia Profesor Janiny Ławińskiej-Tyszkowskiej za lata 1961–2003“, v níž si znovu ověřujeme jubilančtinu orientaci k řecké poezii (zejména k búkolskému žánru a k epigramu) a ke staré komedii: z její dílny vyšly mj. dva svazky zdařilého polského překladu dochované – pro interpreta a překladatele obsahem i výrazivem náročné – Aristofanovy tvorby (I – 2001, II – 2003).

Ve sborníku najdeme především studie zaměřené právě k těmto badatelským oblastem prof. Ławińskiej-Tyszkowské počínaje překladem několika Kratinových zlomků přes rozbor verše Aristofanových Jezdců a několik sémantických studií humorných výrazů v řecké komedii až k nejrůznějším problémům podoby humoru a satiry v jiných žánrech řecké literatury, především v řecké poezii klasického i helénistického období. Jsou zde ovšem další užitečné texty, jež s jubilančtinými výzkumy a překlady spojují nikoli přímo její oblíbené žánry a autoři, ale spíše zájem o to, jak antika zachází s humornými stránkami života, a to nejen antika řecká, již se prof. Ławińska-Tyszkowska věnovala především, ale i literatura latinská antiky i dob pozdějších: z Římanů se